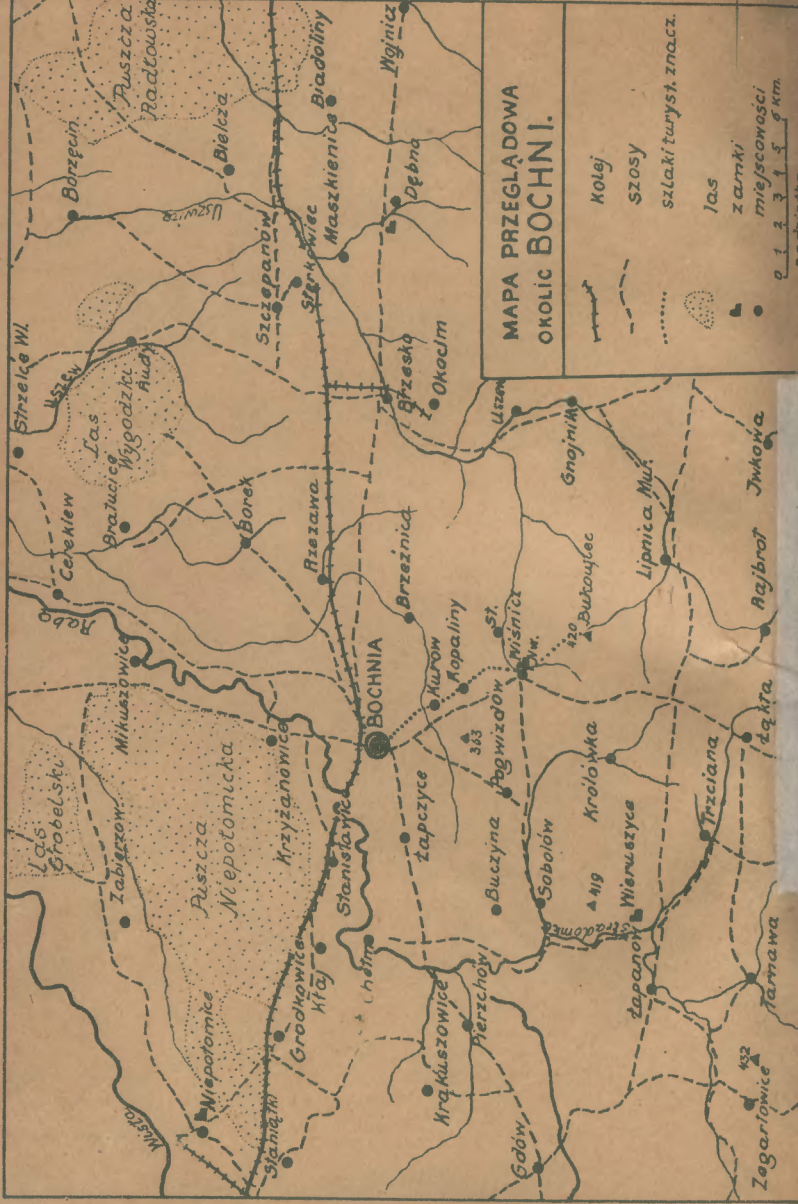

Wm

RAKOW
RYNICA

MAPA PRZEGLĄDOWA OKOLIC BOCHNI.

	Kolej
	szosy
	szlaki turyst. znac.
	las
	zamki
	miejsowości

0 1 2 3 4 5 6 km

podziałka

DYREKCJA OKRĘGOWA KOLEI PAŃSTWOWYCH W KRAKOWIE
BIURO DLA SPRAW TURYSTYCZNYCH.

PRZEWODNIK TURYSTYCZNO-KOLEJOWY

ZESZYT II.

ZAWIERA LINJĘ KOLEJOWĄ:

KRAKÓW — KRYNICA

WRAZ Z WZGÓRZAMI CIĘŻKOWICKIEMI,
BESKIDEM GRYBOWSKIM, GRUPĄ RA-
DZIEJOWEJ, GRUPĄ JAWORZYNY ORAZ
BESKIDEM NISKIM (częściowo).

Int. EDWARD MIGDAŁ
NOWY-SĄCZ
GRODZKIE ŻÓŁKIEWSKIEGO 6

26 LIP. 1937

KRAKÓW 1934.

DRUKARNIA NARODOWA W KRAKOWIE.

REGION

79651

OD WYDAWCY

914.38

W myśl podjętego planu oddajemy do druku drugi zeszyt „PRZEWODNIKA TURYSTYCZNO-KOLEJOWEGO“, który obejmuje linię kolejową Kraków — Krynica wraz z Wzgórzami Ciężkowickimi, Beskidem Grybowским, grupą Radziejowej, grupą Jaworzyny oraz częścią Beskidu Niskiego między Tyliczem a Wysową. Ze względu na objęcie zeszycem tym rozległego obszaru, pominięto prawie odcinek linii kolejowej między Krakowem a Bochnią, gdyż część ta zostanie opracowana szczegółowo w osobnym zeszycie (Nr. 5), poświęconym Krakowowi i jego przepięknym okolicom.

Doświadczenia uzyskane po wydaniu pierwszego zeszytu oraz liczne głosy naszych turystów przyczyniły się do nieco odmiennego układu treści, skrócenia jeszcze bardziej strony opisowej a zastąpienia jej ilustracjami i mapkami. Podobnie jak w zeszycie pierwszym, do przewodnika załączony jest profil krajobrazowy całej linii kolejowej.

Wydając drugi zeszyt pragniemy, aby przyczynił się on do wzmożenia ruchu turystycznego, do popularyzacji bardzo ciekawej a pięknej ziemi Sądeckiej, jak również interesującej ziemi Tarnowskiej.

DYREKCJA OKRĘGOWA
KOLEI PAŃSTWOWYCH W KRAKOWIE.

Akc. 28 / 1931.

Kraków — Widok
z wieży Marjackiej

Bochnia — Saliny

a) Kaplica św. Antoniego

b) Ciesle w pełnym ekwipunku

J celu wycieczki

Fotomont. J. Szewdo, Kraków

Kraków — Katedra na Wawelu

Linia kolejowa Kraków-Krynica przebiega przez piękne i urozmaicone krajobrazy, widoki oglądane z okien wagonu pozwalają na zapoznanie się z kilkoma odrębnymi krainami geograficznymi. Od Krakowa po Tarnów linia przecina nizinę Nadwiślańską o krajobrazie kulturalno-rolnym, urozmaiconym puszciami: Niepołomicką i Radłowską. Od Tarnowa linia biegnie doliną Białej Dunajcowej aż do Grybowa, przecina Pogórze, a dalej silnie sfalowane wzgórza Ciężkowickie. Od Grybowa wspina się trasa kolei na przełęcz pod Płaskową, pozwala na oglądanie krajobrazu Beskidu Grybowskiego, stąd zaś opada w kotlinę Sądecką. Od Starego Sącza kierunek linii wyznacza malownicza dolina Popradu, nad którego falami biegnie tor, wijąc się wraz z rzeką przez główny grzbiet Karpat aż do Muszyny. Po jednej stronie wznosi się grupa Jaworzyny, po przeciwnej zaś grupa Radziejowej. Z Muszyny prowadzi tor do Krynicy, wdzierając się pod wschodnie zbocza Jaworzyny. Cała trasa jest ciekawa i piękna. Specjalnie zaś ostatnia część biegnąca doliną Popradu uważana jest za jeden z najbardziej malowniczych odcinków linii kolejowych w Polsce.

KRAKÓW (0 km — 220 m n. p. m.). Ze stacji pociąg rusza na wschód, przecina miasto, Wisłę, na 4-tym km przybywa do

KRAKOWA-PŁASZOWA (4 km — 210 m), ważnego węzła kolejowego. Stąd biegnie dalej na wschód, po prawej stronie widzimy z okien wagonu lekko sfalo-

wane Pogórze Karpackie, po lewej zaś prawie płaska Nizinę Nadwiślańską. Po 2 km dochodzi do przystanku PROKOCIM (6 km — 208 m), przemysłowej osady podmiejskiej, dalej do

BIEŻANOWA (8 km — 207 m), skąd prowadzi linja kolejowa do **Wieliczki** (6 km), gdzie znajdują się największe w Polsce kopalnie soli. Stąd 6 km dalej znajduje się przystanek

WĘGRZCE WIELKIE (14 km — 206 m), a następnie stacja węzłowa

PODŁĘŻE (18 km — 207 m). Odgałęzia się tu linja kolejowa do miasteczka NIEPOŁOMIC (5 km), którego ozdobą jest zamek Kazimierzowski oraz kościół parafjalny z XIV w. Od Podłęża linja kolejowa biegnie krajem puszczy Niepołomickiej, po lewej stronie widoczny jest stary klasztor w Staniątkach, po prawej w lesie Czarny Staw. Zwiedzanie puszczy Niepołomickiej jest najlepiej rozpocząć z przystanku

GRODKOWICE (25 km — 208 m) lub ze stacji KŁAJ (28 km — 212 m), osady rolniczej a zarazem kolonji kolejowej. Stąd 4 km na wschód oddalony jest przystanek

STANISŁAWICE (32 km — 216 m), a 6 km dalej Bochnia (szczegóły patrz zeszyt Nr. 5).

BOCHNIA (38 km — 225 m), miasteczko powiatowe (12,3 tys. mieszkańców), położone na progu Pogórza. Dzięki odkryciu pokładów soli w 1251 r., od XIII w. była już królewskim miastem. Największy rozkwit przypada na czasy Kazimierza Wielkiego, z tego też

okresu pochodzą najważniejsze zabytki. Najciekawszy jest kościół farny św. Mikołaja z XIV w. (fasada gotyk nadwiślański) z licznymi zabytkami jak portal marmurowy z XII w., polichromja Matejki w kaplicy bł. Kingi, stalle renesansowe z XVII w., czarny, starożytny krucyfiks i t. d. Obok kościoła znajduje się modrzewiowa dzwonnica z XVI w. Starostwo mieści się w dawnym klasztorze dominikańskim, Seminarjum żeńskie w dawnym klasztorze bernardyńskim. Do zabytków należy kilka prastarych drzew, pomnik Kazimierza Wielkiego dłuta Gadowskiego oraz stare domy przy ul. Białej.

Kopalnia soli, z którą związana jest legenda o bł. Kindze istniała już w XIII w. Kopalnia jest znacznie mniejsza od Wielickiej, grubość pokładu wynosi około 100 m, szerokość ok. 400 m. W związku z jej zasobami, a zarazem ze względu na przestarzałe urządzenia techniczne, eksploatacja soli nie opłaca się. W kopalni wykuta jest piękna kaplica św. Antoniego. Kopalnię zwiedzać można po porozumieniu się z zarządem. Przy kopalni istnieje skromny zakład kąpieli solankowych. Skład solanki podobny jest do Inowrocławskiej. Wydaje się tu również kąpiele borowinowe.

Ozdobą miasta jest park Salinarny oraz park Miejski na „Uzborni“. W mieście znajduje się hotel Austerweila (k. stacji) i drugi z restauracją w rynku, Seiferta.

Okolice Bochni zasługują na uwagę turystów, posiadają bowiem wielkie walory krajoznawcze. Najciekawsze są wycieczki następujące:

- 1) DO ŁAPCZYC (3 km), starej wsi z kościołem wybudowanym w/g legendy przez Kazimierza Wielkiego. We wsi ślady prastarego gniaziska, drewniany kościółek św. Anny, odbudowany w 1728 r., na cmentarzu nagrobek Łarokowcy.
- 2) DO CHEŁMU (8 km), wsi malowniczo położonej na wzgórzu, otoczonem zakolem Raby. Wieś niegdyś należała do Bożogrobców, obrządku wschodniego, dlatego na kościele z XVIII w. znajduje się krzyż bizantyński. Na szczycie wzgórza znajduje się kurhan w/g tradycji chana tatarskiego.
- 3) DO PIERZCHOWCA (15 km) wsi rodzinnej H. Dąbrowskiego, w której znajduje się jego pomnik.
- 4) DO KRAKUSZOWIC (12 km), w których znajduje się prehistoryczny kurhan w/g legendy syna Krakusa, oraz stary dworek.
- 5) DO NIEPOŁOMIC (16 km), i STANIĄTEK (14 km), wycieczka połączona ze zwiedzaniem puszczy (patrz zeszyt Nr. 5).
- 6) DO WIŚNICZA (7 km), — za znakami przez Kurów polami, lub szosą koźmi, — małego miasteczka, w którym znajduje się doskonale zachowany zamek-forteca, datujący się od czasów Kmity, z XIV w., a przebudowany przez S. Lubomirskiego w XVII w. On też wybudował klasztor z kościołem, który dziś zamieniony jest na budynek więzienny. Kościół renesansowy posiada obraz J. Matejki. Zamek odnawiany jest obec-

nie, ozdobą jego jest barokowa brama, pałac z 5 basztami, najstarsza część jego t. zw. „Kmi-tówka“ oraz renesansowa kaplica. Obok stary dworek Serafińskich, w miasteczku zaś za-bytkami są: ratusz z XVII w. i synagoga z XVII w. Po drodze ciekawy obelisk z XVII w. we wsi Kopaliny.

- 7) DO STAREGO WIŚNICZA (8 km), wsi na-przeciw Góry Zamkowej leżącej, w niej znajduje się gotycki kościół z XVI w. z obrazem J. Matejki.
- 8) NA BUKOWIEC (9 km) za znakami, na wzgórza (420 m), na których wśród lasów znaj-duje się wspaniały okaz „grzyba skalnego“.
- 9) NA GÓRĘ PAPROTNĄ (450 m), na szczycie której znajduje się pamiątkowy kamień Bro-dzińskiego.
- 10) DO LIPNICY MUROWANEJ (14 km) mia-steczka, w którym zachowało się wiele starych domów, resztki murów obronnych, pomnik bł. Szymona z Lipnicy. Cennym zabytkiem jest tu kościół drewniany z XVI w. z polichromją średniowieczną i tryptykiem gotyckim, ciekawy jest również kościół murowany z XIV w.
- 11) NA KAMIONNĄ (805 m) za znakami, 3—4 godz., najbardziej na północ wysunięty szczył Beskidu Wyspowego, z którego roz-tacza się rozległy widok.
- 12) DO WIERUSZYC (16 km), gdzie znajduje się zamek obronny z XVI w. Po drodze

zwiedzić można ciekawe kościoły w Łapanowie, Sobolowie i Trzcińcu z XV w.

- 15) DO UJŚCIA SOLNEGO (18 km), miasteczka położonego na północ od Bochni nad Wisłą, z ciekawym kościołem. Po drodze zwiedzić można jeden z najpiękniejszych kościołów drewnianych w CEREKWI, wydmy koło Mikuszowic oraz kościół z XIV w. w Krzyżanowicach.

* * *

Od Bochni linja kolejowa biegnie dalej na wschód i po 6 km dochodzi do przystanku

RZEZAWA (44 km — 212 m). We wsi ciekawy kościół murowany św. Trójcy. Następną stacją jest SŁOTWINA-BRZESKO (51 km — 216 m), skąd odchodzi lokalna linja do Okocimia. Stacja znajduje się na terenie wsi Słotwina, o 4 km na południe oddalone jest miasteczko powiatowe Brzesko, liczące 3,7 tys. mieszkańców. Godnym widzenia jest tu kościół parafjalny wybudowany po dawnym zborze arjańskim z XV w.

O 1 km dalej leży OKOCIM (240 m), w którym znajdują się największe w Polsce browary piwa br. Jana Götza. O 6 km od Okocimia leży GNOJNIK z kościołem z XV w. oraz BIESIADKI z kościołem z XVII w. (uf. w XII w.).

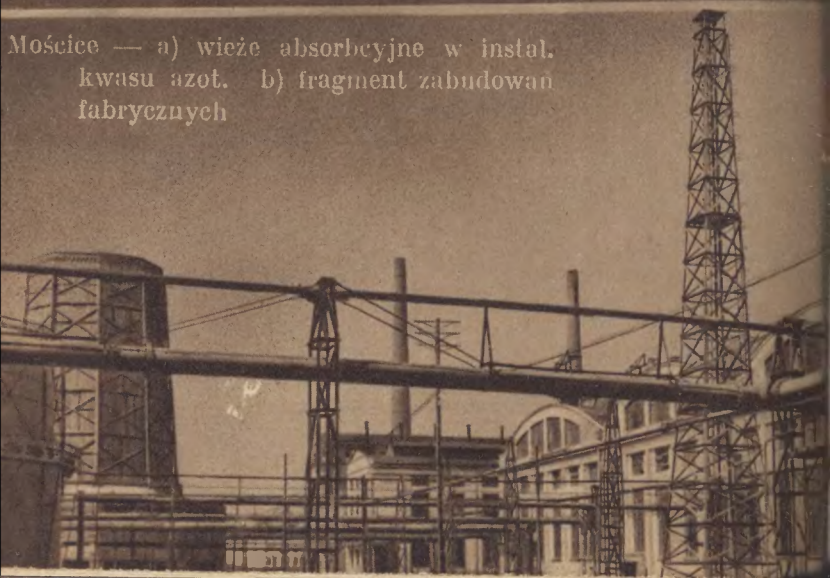
Pięć km dalej leży przystanek

Mościce — Ogólny widok

Mościce — a) wieże absorbcyjne w instal.
kwasu azot. b) fragment zabudowań
fabrycznych

...cie — a) hala instal. przygotow. mie-
... b) generatory gazu wodnego

Tarnów Ratusz z XVI wieku

Tarnów — Mauzoleum J. Bema w parku miejskim

Tarnów — Katedra

Fot. Dr. Reiss, Tarnów

Tarnów — a) Kościół
św. Trójcy
b) Kościół św.
Marcina
c) og. widok
od strony po-
łudniowej

Fot. Tad. Piątek, Tarnów.

Łowczówek — Tereny walk Legionów z Rosjanami

STERKOWIEC (56 km — 216 m), który jest punktem wyjścia dla wycieczki do SZCZEPANOWA (3 km), gdzie znajduje się kościół gotycki z XV w., pełen zabytków, obok którego stoi 500-letni dąb.

Idąc na północ zwiedzić można puszcę Wygodzką, oraz ciekawe kościółki w Strzelcach Wielkich, Szczurowej i Rysiach. Wycieczka trwa cały dzień.

Z Sterkowca idąc na południe przez wieś MASZKIENICE zwiedzić można wieś DĘBNO, w której znajduje się kościół gotycki z XV w., dwór obronny renesansowy, oraz figura przydrożna z XVII w. Idąc dalej doliną przez wsie Łoniewą i Niedźwiedzą, wychodzimy na szczyt 360 m, z którego rozłącza się rozległy widok. Ze szczytu zejść można przez Złotą (kościół drewniany) do Czchowa lub Melsztyna (patrz str. 17, 18). Wycieczka jest również jednodniowa.

Stąd linja kolejowa zbacza nieco na północ i dochodzi do stacji

BIADOLINY (60 km — 214 m). Stąd zwiedzić można piękną i malowniczą puszcę Radłowską z kilkoma stawami. Następnym przystankiem są

BOGUMIŁOWICE (70 km — 202 m), położone nad Dunajcem. Są one końcowym punktem wycieczek kajakowych.

Ciekawa jest stąd wycieczka do RADŁOWA (12 km), gdzie znajduje się kościół z XIV w., w drugą zaś stronę do Wojnicza (8 km), a dalej do Zakliczyna i Melsztyna.

Najbliższym przystankiem są

MOŚCICE (74 km — 204 m), gdzie założona została największa polska fabryka chemiczna „PAŃSTWO-WA FABRYKA ZWIĄZKÓW AZOTOWYCH“, zbudowana z funduszy publicznych w latach 1928—1930 r., dzięki inicjatywie P. Prezydenta R. P. Prof. Ignacego Mościckiego.

Fabryka urządzona jest na produkcję roczną ok. 120.000 tonn nawozów azotowych, oraz szeregu innych produktów chemicznych. Obok fabryki powstała nowocześnie urządzona osada fabryczna, rozwijająca się w szybkim tempie i posiadająca komunikację autobusową z Tarnowem, odległym 3 km od Mościc.

Mościce zbudowane siłami i kapitałami wyłącznie polskimi, są obok Gdyni jednym z największych dzieł technicznych, powstałych w wolnej Polsce i stanowią przedmiot podziwu znawców zarówno polskich jakoteż obcych. Zwiedzenie fabryki możliwe po uzyskaniu zgody dyrekcji. Trzy km od Mościc oddalona jest ważna stacja węzłowa

TARNÓW (77 km — 210 m), skąd odchodzą linje: do Lwowa, do Nowego Sącza i do Szczucina. Miasto Tarnów liczy 45 tys. mieszkańców, pod względem wielkości zajmuje drugie miejsce po Krakowie w wojew. Krakowskim. Jako miasto powiatowe posiada liczne urzędy administracyjne, nadto jest stolicą

diecezji. Posiada szereg szkół średnich i powszechnych, 7 kościołów, elektrownię, wodociąg i t. d. Życie przemysłowo-handlowe jest silnie rozwinięte. W mieście kursuje tramwaj, autobusy, ponadto są drogi i taksówki. Z ważniejszych hoteli wymienić należy: „Bristol“, „City“, „Polski“, „Soldingera“, oraz schronisko P. T. Krajoznawczego (informacje w biurze P. T. K. przy ul. Krakowskiej 3). Z restauracji i kawiarni: Szafrńskiego, Palucha, „Avenue“, Skulimowskiego, oraz na dworcu.

Miasto posiada bogatą historję sięgającą XII w., największy rozkwit przeżywało za czasów Tarnowskich, ostatnio zaś po przeprowadzeniu kolei w 1852 r. oraz po założeniu Mościc. Miasto posiada wiele zabytków, na pierwszym miejscu wymienić należy **katedrę gotycką** z 1400 r., doskonale zachowaną, z wspaniałymi nagrobkami Tarnowskich i Ostrogskich, oraz ze skarbcem, i wielką ilością cennych rzeźb i malowideł. Cennym zabytkiem jest ratusz w założeniu gotycki, przebudowany w XVI w., w którym mieści się Muzeum Miejskie i Diecezjalne. Z wieży rozległy widok na miasto i okolicę. Godny zwiedzenia jest kościółek drewniany w Terlikówce z XVI w., oraz drugi na Burku z XV w. Ciekawe są domy w rynku z podcieniami, oraz stary dworek Szujskiego. Ozdobą jest ogród miejski, planty kolejowe i Ogród Szkoły ogrodniczej, nadto pomniki Brodzińskiego, Szujskiego, Mickiewicza a przede wszystkim mauzoleum Bema.

Ciekawe są również wycieczki w okolicę miasta. Pomijamy tu część północną, omówioną w zeszycie Nr. 6.

SPACERY:

- 1) DO GUMNISK (2 km), gdzie w pięknym parku znajduje się pałac ks. Sanguszki z cenną biblioteką, archiwum oraz stajnią koni arabskich.
- 2) DO SKRZYSZOWA (5 km), gdzie znajduje się ciekawy kościółek z XVI w.
- 3) NA GÓRĘ ŚW. MARCINA (3 km), gdzie leżą ruiny zamku Tarnowskich z XIV w., oraz kościółek drewniany modrzewiowy, jeden z najstarszych w okolicy. Ze szczytu widok jest bardzo rozległy i ciekawy.

WYCIECZKI:

- 1) DO ZBYLITOWSKIEJ GÓRY (5 km), wsi położonej nad Dunajcem z ciekawym kościołem, z klasztorem SS. Sercanek z zakładem i gimnazjum żeńskim, oraz z starym dworem, położonym w pięknym parku.
- 2) DO ZGŁOBIC (7 km), gdzie nad Dunajcem znajduje się las-park z malowniczym stawem na Buczynie, najpiękniejszy zakątek okolic Tarnowa.
- 3) DO „SKAŁKI“ (9 km — 269 m), nad mostem na Dunajcu, z której rozlega się piękny widok na Pogórze i Beskidy Zachodnie.
- 4) DO WOJNICZA (12 km), miasteczka istniejącego już od XII w. Godnym zwiedzenia jest tu kościół parafjalny z XV w., drugi drewniany św. Leonarda z XIII w., dalej ślady

wałów wokół miasta z czasów wojny szwedzkiej oraz dwa glazy narzułowe, przybysze ze Skandynawji (na rynku). W miasteczku są dwie restauracje.

- 5) DO WIELKIEJ WSI (15 km), w której widoczne są ślady zamku Tarnowskich, ciekawy jest tu również pałac hr. Stadnickiej. Stąd na południe dolina Dunajca zwęża się i staje się bardziej malownicza.
- 6) DO RUIN ZAMKU W MELSZTYNIE (29 km), do Zakliczyna (31 km), oraz do Czchowa (40 km), patrz str. 17, 18.

* * *

Z Tarnowa linja kolejowa skręca na południe, biegnie doliną Białej aż do Grybowa. Pierwszą stacją za Tarnowem jest

LOWCZÓWEK-PLEŚNA (88 km — 218 m), punkt wyjściowy dla wycieczek podgórskich w okolicy Tarnowa. W samej Pleśnej, podgórskim lotnisku, znajduje się bardzo ciekawy kościółek drewniany z XIV w. Tu rozegrała się 24. XII, 1914 bohaterska walka legionistów z Rosjanami, na pamiątkę jej na wzgórzu opodal wsi wzniesiono obelisk.

Stąd możemy iść albo na wzgórze Górskie (403 m), 1 godz., albo na Wał (526 m), 2 godz., ze szczytu którego rozlacza się najwspanialszy widok w tych stronach. Na szczycie stoi wieża pomiarowa. Trasa tej wycieczki ma być wyznaczona czerwono-białą barwą.

O 5 km dalej leży przystanek

LOWCZÓW (93 km — 222 m), który również stanowi punkt wyjściowy na Wał i Górskie. Następną stacją jest

TUCHÓW (98 km — 237 m), małe miasteczko, sięgające swymi początkami XIV w. Tuchów posiada ciekawy kościół Redemptorystów z cudownym obrazem M. Boskiej, który gromadzi liczne rzesze pielgrzymów w czasie odpustów dn. 2. VII, i 8. IX. Nowy kościół jest mniej ciekawy, na uwagę natomiast zasługuje stary pałacyk hr. Rozwadowskich. Specjalnością Tuchowa są wyroby masarskie, które można nabyć w restauracjach na rynku (Krogulskiego i Dobrzańskiego). Dziś Tuchów jest podgórskim letniskiem, podobnie jak wszystkie miejscowości leżące na linii Pleśna—Stróże.

Z Tuchowa zwiedzić można RYGLICE (7 km), w których znajduje się kościół drewniany z XVII w. oraz ciekawy śpichlerz modrzewiowy z 1756 r.

Stąd linja kolejowa biegnie już przez obszar wzgórz Ciężkowickich, krajobraz jest bardziej urozmaicony. Najbliższym przystankiem są

SIEDLIKA (103 km — 240 m), z których możemy wyjść na wspomniany już Wał oraz na wzgórze Brzanki (538 m) leżące po drugiej stronie doliny. Sześć km dalej leży

GROMNIK (109 km — 258 m), wieś-letnisko z kościołem drewnianym z XVIII w., ośrodek komunikacyjny okolicy aż po Zakliczyn.

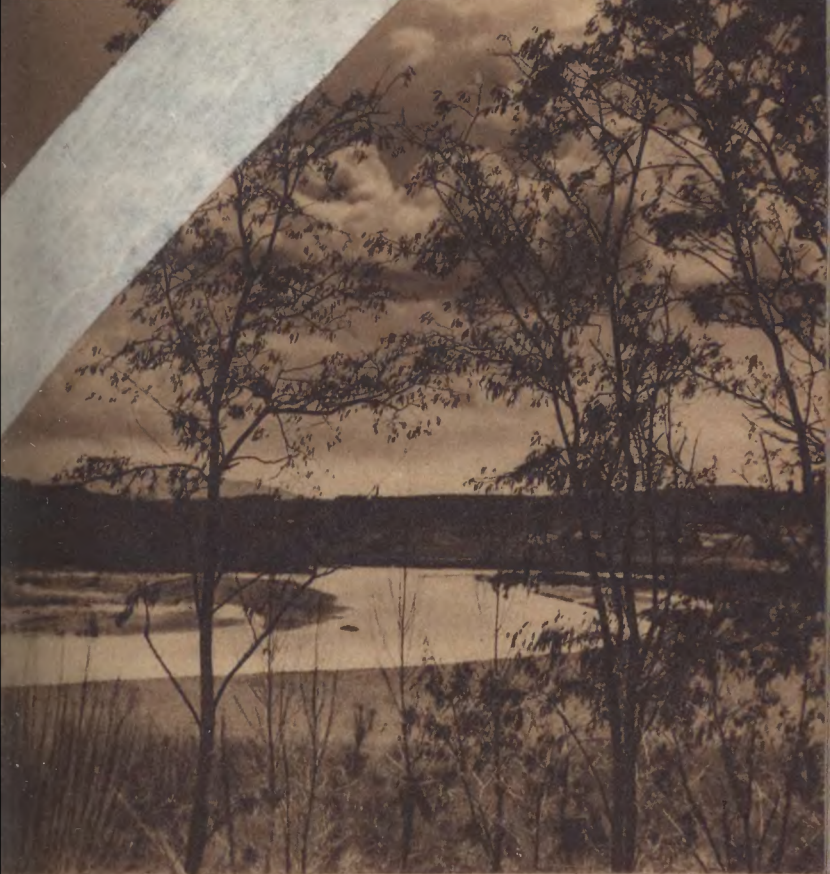

Zakliczyn — Stare domy
Dworek w Cieżkowicach

Czechów — Ruiny zamku

Fragment z doliny Białej

W dolinie Dunajca
Widok na południe z Melsztyna

Fot. Tad. Piątek, Tarnów

Gromnik jest dobrym punktem wyjściowym na Wał, Brzanę i Suchą Górę (425 m). Są to wycieczki półdniowe. Prócz nich można podjąć ciekawą wycieczkę do CZCHOWA.

Idąc gościńcem na zachód dochodzimy do SIE-MIECHOWA (6 km), w którym znajduje się cenny kościółek modrzewiowy z XV w. Opodal (3 km na połudn.) leży Brzezowa, również posiadająca kościółek drewniany z XVI w. Od niej 4 km na połudn. zach. znajduje się obszar źródeł solankowych, o podobnym składzie jak rabczańskie. Nie są one dotąd eksploatowane mimo, iż jest ich kilka i to dość obfitych jak w SŁONEJ, Bieśniku i Zakliczynie. Ostatnie te miejscowości w związku z tem doskonale nadają się dla ruchu letniskowego. Od Siemiechowa na zachód (6 km) leżą LUSŁAWICE, niegdyś miasteczko w XIII w., dziś wieś, w której cenną pamiątką jest płyta grobowcowa Faustyna Socyna z XVII w. Opodal wsi leży miasteczko ZAKLICZYN (14 km od Gromnika), w którym godnym zobaczenia jest klasztor OO. Reformacji z XVII w., kościół parafjalny z XVIII w., wreszcie rynek otoczony staremi domami z podcieniami. Posiłki i nocleg można dostać w restauracji Szczarka (rynek).

Trzy km od Zakliczyna dalej, leżą po drugiej stronie doliny Dunajca RUINY ZAMKU W MELSZTYNIE. Wybudował go Spytek w 1340 r., przebudowali go Lanckorońscy w XVI w. Od XVIII w. popadł w ruinę, zachowane są jednak jego szczątki. Widok z ruin jest przepiękny. Obok na wzgórzu znaj-

duje się stare grodzisko. 3 km na zachód leżą Domosławice z kościołem z XVIII w., w którym znajduje się cudowny obraz N. M. B. (wielki odpust 10 maja), oraz szereg zabytków z dawnej kaplicy zamkowej. Ciekawy jest kościółek drewniany w obok leżącej Złotej z XVII w. 2 km dalej nad wsią Jurkowem znajduje się prehistoryczne grodzisko, stąd 2 km jest do CZCHOWA, starożytnego miasteczka, malowniczo położonego nad Dunajcem. (Opis szczegółowy patrz zeszyt 3.) Cały opisany obszar posiada wielkie walory przyrodzone, wieś nadają się w całej pełni na podgórskie letniska.

Z Gromnika zwiedzić również można letniska: Rzepiennik Strzyżewski, Suchy i Biskupi (10 km), w których znajduje się kilka źródeł solankowych oraz ciekawy kościółek drewniany z XV w.

* * *

Następną stacją są

BOGONIOWICE-CIEŻKOWICE (114 km — 250 m), letniska podgórskie, a zarazem dobre punkty wyjściowe na okoliczne wzgórza. We wsi Bogoniowice ciekawy jest dwór z podcieniami. Miasteczko Cieżkowice leży malowniczo na wzgórzu o 2 km od stacji. Jest tu bardzo ciekawy rynek (12 domów z podcieniami), w kościele parafjalnym znajduje się cudowny obraz P. Jezusa. Opodal miasta wśród lasów wznoszą się malownicze skały t. zw. „miasto skamieniałe“, na jednej z nich, na „Skale Grunwaldzkiej“ znajduje się tablica pamiątkowa. Urok zakątku popsuty jest

kamieniolołomem, który zresztą dostarcza piaskowca, doskonałego materiału budowlanego.

Najciekawsza wycieczka wiedzie doliną Bukówki, po 6 km dochodzi do wsi-letniska Jastrzębiej, w której znajduje się kościółek drewniany z XVII w., dalej zaś potokiem Przylegi do wsi Siekierczyzny, nad którą na wzgórzu BUKOWCU (463 m), znajduje się największa w Beskidach grota szczelinowa, oraz szereg malowniczych „ambon skalnych“, z którymi związane są ludowe legendy. Opodal leży wieś Bruśnik z kościołem z XVII w., w którym rok rocznie na odpust 15. VIII. zbiera się lud okoliczny. Można tu w czasie odpustu zobaczyć szczątki dawnych strojów ludowych.

Następnym przystankiem jest

PLAWNA (119 km — 253 m), dziś podgórskie letnisko, położone malowniczo nad Białą. Znajduje się tu dom wypoczynkowy studentów U. J., w sąsiednich zaś ZBOROWICACH, kościół murowany z XVI w. Najbliższą stacją, położoną już w bardziej górzyściej okolicy jest

BOBOWA (125 km — 275 m), oraz przystanek

BOBOWA-MIASTO (126 km — 291 m). Bobowa podobnie jak i inne wymienione miejscowości jest letniskiem podgórskim. W miasteczku jest ciekawy kościół gotycki z XV w., uszkodzony pożarem w 1889 r. i drugi św. Zofji z XV w. Znajduje się tu szkoła koronkarska, której wyroby słynne są na całą Polskę. W miasteczku znajdują się gospody: Zarankowej, Süsskinda i Goldfingera.

Na zwiedzenie w okolicy zasługują: Siedliska (3 km), wieś z kościołem Św. Mikołaja i dworem, Lipniczka (6 km), z dworem z XVIII w., Lipnica Wielka (10 km) z kościołem z XIV w.

Następnym przystankiem jest JANKOWA (128 km — 280 m), lotnisko, obok którego leży **Jeżów** z zamkiem obronnym z XVI w., o bardzo grubych murach ($2\frac{1}{2}$ m), mimo licznych uszkodzeń do dziś dnia zamieszkały i doskonale zachowany, dzięki troskliwym staraniom i opiece p. K. Ramuła. Zamek zwiedzać można za pozwoleniem właściciela. Przy drodze cenna figura z XVI w. Po przeciwnej zaś stronie rzeki na stoku znajduje się folwark Zamczysko.

Stąd odbyć można wycieczki do Korzennej, wsi z kościołem z XVIII w., do Wilczyńsk, lotniska z kościołem z XVIII w. We wszystkich wymienionych kościołach znajdują się liczne, cenne zabytki.

O 7 km oddalona jest stacja węzłowa STRÓŻE (135 km — 306 m), skąd odchodzi transwersalna linja do Biecha i Jasła. Na stacji restauracja, obok hotel. We wsi niema nic osobliwego, ciekawa jednak jest okolica, stąd bowiem rozpoczyna się Beskid Grybowy.

Ciekawa jest wycieczka na Maślaną Górę (747 m), $2\frac{1}{2}$ do 3 godz. oraz na Jelenią (686 m), $3\frac{1}{2}$ do 4 godz. Są to najbliższe Tarnowa tereny narcyarskie. Z miejscowości posiadających zabytki na wymienienie zasługują: Polna (3 km), z nowym murywanym kościołem, Szalowa (5 km — 371 m), lotnisko

z drewnianym kościołkiem z XVIII w., nad którą wznosi się wzgórze Bieśnik (696 m).

Ze Stróż linja kolejowa biegnie dalej doliną Białej, a po trzech km, po wiadukcie (80 m dług. 24 m wys.) dociera do

GRYBOWA (138 km — 349 m), miasteczka-letniska, położonego nad Białą. Miasteczko obok Gorlic stanowi centrum gospodarcze i handlowe Łemkowszczyzny. Na miejscu hotele (Führera i Kriegera), restauracja Jurkowskiego, Studnickiego i Mordarskiego, kilka gospod, oraz schronisko szkolne z 20 miejscami. Cennym zabytkiem jest tu kościół św. Bernarda z XV w., z gotyckimi odrzwiami, polichromją i szeregiem zabytków, dalej kościół parafjalny oraz plebanja drewniana z XVII w., w której przechowywane są również cenne zabytki sztuki.

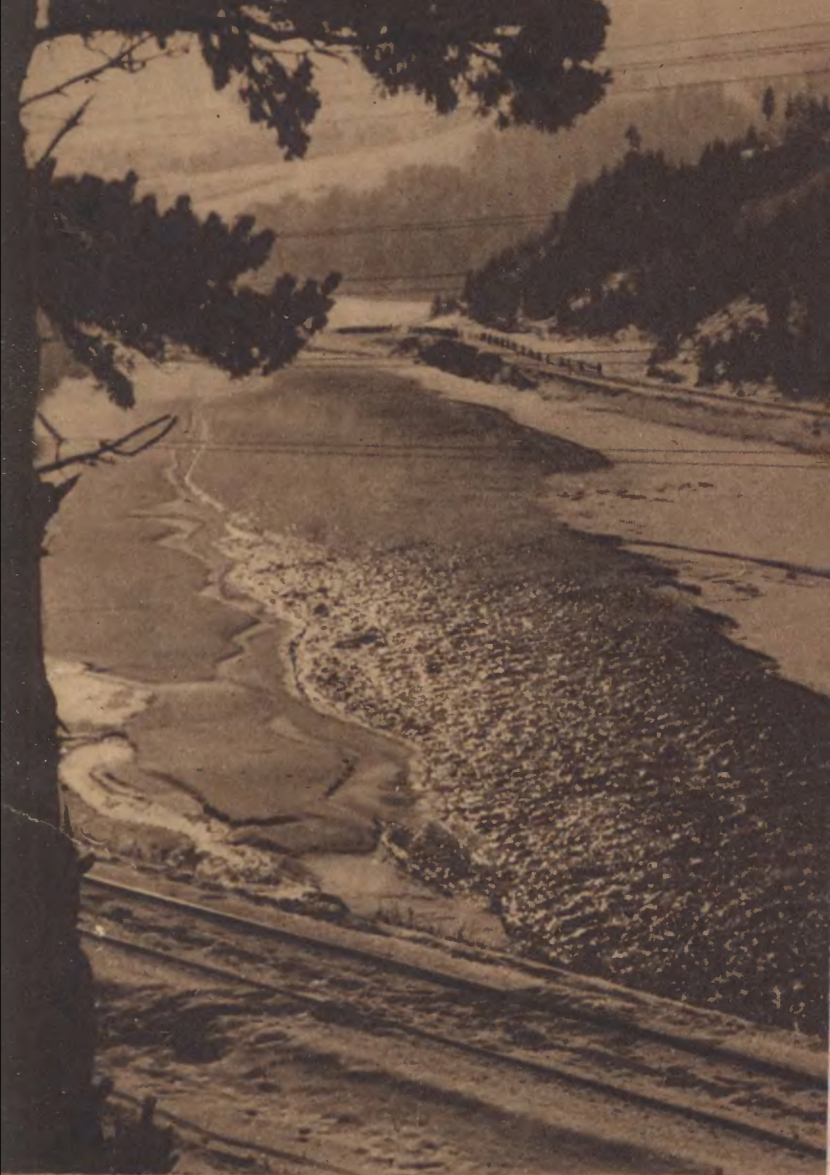
Malownicza okolica pozwala letnikom na mile spacer, zwłaszcza na północ od miasta. Blisko leżący BESKID GRYBOWSKI umożliwia szereg wycieczek górskich. Najciekawsze są wycieczki: na Chełm (779 m), 2 godz., na Jaworze (882 m), 2 godz., wracać można na Ptaszkową oraz na Maślaną Górę (747 m), 3—3½ godz. Prócz tego z Grybowa można odbyć dwie dłuższe wycieczki do Wysowej i Krynicy.

Z Grybowa udajemy się przez Kogutówkę do Ropy (8 km), tu kościół parafjalny z XVII w. i dwór empirowy z XIX w., dalej przez Łosie (14 km) z cerkwią drewnianą, Klimkówkę (16 km), Uście Ruskie (21 km), małe miasteczko, stolica

Łemkowszczyzny (ciekawa cerkiew z XVIII w., kilka gospod), następnie przez Hańczową (28 km) wieś-leśnisko, z kilkoma źródłami mineralnymi (szczawy alkaliczno-słone i alk.-żelaz.) do

WYSOWY-ZDROJU (34 km — 525 m), położonej w dol. Ropy. Dojazd z Grybowa w sezonie autobusem. Na miejscu poczta, sklepy, restauracje. Zakład Zdrojowy oraz szereg will dają pomieszczenie dla 1.000 osób. Zdrojowisko jest urządzone nowocześnie, posiada łazienki, stylowy pawilon i zakład, rozporządza 7 źródłami mineralnymi — szczawami, z których dwa (Wanda i Bronisława) są alk.-żel., 4 — (Rudolf, Olga, Słony i Wacław) słono-alk., 1 jest czysto alkaliczne (Józefa), które jest zarazem wodą stołową. Zdrojowisko mimo, iż dotąd jest małe, zaliczyć można do czołowej grupy krakowskich uzdrowisk. Wszystkie poza tem wsie leżące w dolinie Ropy nadają się na letniska.

Wycieczka do Krynicy również pozwala na zapoznanie się z szeregiem letnisk oraz wieloma ciekawymi zabytkami. Trasa jej wiedzie na południe przez Kąclową (3 km), letnisko, Florynię (8 km), również letnisko, Polany (12 km), wieś z cerkwią drewnianą i ciekawą kapliczką przydrożną, Berest (14 km), letnisko z cerkwią drewnianą, Piłkunę (16 km) z zabytkową cerkwią z XVIII w., do Krzyżówki (22 km, stacja turyst. T. K. N. w willi p. Zgudowej) — stąd przez Słołwiny do Krynicy (27 km). Po drodze zboczyć można do letniska Kamiannej, lub zwiedzić ciekawe cerkwie w Banicy, Bielicznej, Brunarach, Sławiszy, Ropkach,

Poprad koło Zegiestowa

Kajakiem na wartkim prądzie: Popradu

Czerłyżnem i Czarnej. Trasą tą biegnie szosa automobilowa, urozmaicona serpentynami na Krzyżówce, należy ona do najpiękniejszych i najciekawszych wycieczek automobilowych na terenie wojew. Krakowskiego.

* * *

Za Grybowem rozpoczyna się jeden z najciekawszych odcinków trasy, linja kolejowa wspina się 100 m serpentyną do wysokości 435 m. Z okien wagonu rozciąga się malowniczy widok na Beskid Grybowski i miasto leżące w dolinie Białej. Przy torze stoją budynki browaru Grybowskiego. Okrążywszy wzgórze Górki (565 m), linja kolejowa lekko opada, aż do wododziału dolinnego, na którym leży stacja PTASZKOWA (149 km — 475 m), dziś już duże letnisko, z pocztą, sklepami i willami. Osobliwością jest tu drewniany kościół z XVI w. Położenie wsi jest niezwykle malownicze.

Ptaszkowa jest punktem wyjściowym na Jaworze (882 m), 2 $\frac{1}{2}$ —3 godz., oraz przez letnisko Cieniawę na Rosahutkę (753 m), 1 $\frac{1}{2}$ —2 godz.

Z Ptaszkowej linja kolejowa opada wdół, na przestrzeni 9 km obniża się o 100 m, przed następną stacją pociąg przejeżdża przez tunel 280 m długi, a następnie staje w

KAMIONCE WIELKIEJ (158 km — 370 m), wsi, dziś letnisku, z ciekawym kościołem z XVII w.

Kamionka jest punktem wyjściowym na okoliczne szczyty Beskidu Grybowskiego: Skolnik (672 m), $1\frac{1}{2}$ godz., Margoń (772 m), 1— $1\frac{1}{2}$ godz., Sapalską (826 m), $1\frac{1}{2}$ —2 godz. i Czerstą (871 m), $2\frac{1}{2}$ —3 godz.

Stąd linia kolejowa biegnie dalej doliną Kamionnej, przechodzi w dolinę Kamienicy, potem do kotliny Sądeckiej, i dochodzi do

NOWEGO SĄCZA (166 km — 312 m), ważnej stacji węzłowej (odgałęzienie do Chabówki, patrz t. 3). Nowy Sącz, miasto powiatowe, liczy dziś ponad 30 tys. mieszkańców, centrum jego oddalone jest o 2 km od stacji (komunikacja drożkami). Miasto leży u wpływu Kamienicy do Dunajca, w centrum kotliny, to też odgrywa decydującą rolę w życiu gospodarczem okolicy. Tworzy on niezmiernie ważny węzeł komunikacyjny, stąd wybiegają 3 linie kolejowe, 6 szos bitych, wreszcie sam Dunajec stanowi prastarą drogę z Polski na Węgry. Nowy Sącz posiada piękne położenie, kąpiele rzeczne, dużą ilość lasów, jest zarazem dobrym punktem wyjściowym w Beskid Sądecki, wszystko to stwarza dogodne warunki dla pobytu letników na peryferjach miasta.

Nowy Sącz posiada bogatą historję, założony został w 1294 r. Posiada szereg cennych zabytków, na czoło których wybija się zamek, założony przez Kazimierza Wielkiego, w którym mieści się Muzeum Ziemi Sądeckiej oraz biblioteka, kościół farny sięgający początkami XV w., kościół Jezuicki z XV w., kościółek protestancki (dawny Franciszkański),

resztki dawnych warownych murów, dom gotycki oraz ratusz barokowy. Godny zobaczenia jest park miejski, warsztaty kolejowe oraz elektrownia.

Najbliższa okolica N. Sącza posiada również szereg ciekawych zabytków: nad Dunajcem, jako dawnym szlakiem na Węgry, wznoszą się liczne ślady grodów warownych, jak: Czchów, Wytrzyńska, Tropie, Rożnów, Zbyszyce (kościół z XV w.), Stary Sącz (klasztór XIV w.). Ciekawe są kościoły: w Tęgoborzu z XVIII wieku, w Wielogłowach z XVII w., w Jakóbkowicach z XVIII w., w Tropiu św. Świrada z XII w., w Dąbrówce (drewniany z XVI w.). Dobrym punktem widokowym na kotlinę jest Winna Góra (357 m), oraz wzgórza należące do Falkowej. Z Dąbrówki biegnie szlak znaczony zielono przez Żeleźnikową, Ostrą, na Pisaną Halę, stąd zaś na Jaworzynę (1.116 m). Szczegółowy opis okolic N. Sącza znajduje się w t. 3.

Od N. Sącza linja biegnie przez środek kotliny, mija po lewej stronie wspomnianą już Winną Górę, po 6 km dochodzi do stacji

STARY SĄCZ (173 km — 321 m), miasteczka starszego o $1\frac{1}{2}$ wieku od N. Sącza, będącego niegdyś (XIII w.) największym miastem obok Krakowa, skupiającem handel z Węgrami. St. Sącz jest również ważnym punktem komunikacyjnym, stąd bowiem chodzą stale autobusy pocztowe do Krościenka (35 km) i Szczawnicy (42 km). Szosą tą kieruje się latem cały ruch letniskowy i turystyczny do Pienin

i wyżej wymienionych zdrojowisk. W St. Sączu jest hotel i restauracja A Dzieciółowskiego, S. Findera (wina i łososie), kilkanaście sklepów i t. d. Ciekawy jest kościół farny z XIV w., a przede wszystkim **klasztor obronny SS. Klarysek**, założony przez Bol. Wstydliwego w 1249 r. Tu mieszczą się zwłoki bł. Kingi, oraz szereg cennych po niej pamiątek. Ciekawa jest kazalnica z XIV w., ołtarze marmurowe oraz obrazy i malowidła. Do zabytków należy również kaplica na cmentarzu oraz dom narożny w rynku.

W okolicy St. Sącza we wsi Podegrodzie zachowane są piękne, barwne stroje ludowe Lachów Sądeckich. St. Sącz leży w widłach Dunajca i Popradu, u stóp Pogórza (423 m), na szczycie którego znajduje się grodzisko. Od miasta bezpośrednio na południe wznoszą się wzgórza do 500 m, łączące się dalej z pasmem Radziejowej (1.265 m), to też tak w lecie, jak i w zimie możliwe są z St. Sącza wycieczki na Radziejową (6—8 godz.).

3 km od St. Sącza oddalone są BARCICE (176 km — 332 m), rozwijające się intensywnie jako letnisko, położone nad Popradem wśród lasów Wysokiego Gronia. Znajduje się tu szereg willi i domków dla letników, dające pomieszczenie dla 300 osób. Istnieją tu dwa źródła siarczane dotąd niewykorzystane. Obok we wsi Moszczenicy znajduje się ciekawy kościół drewniany.

Od Barcic dolina Popradu zwięża się, linja kolejowa biegnie tuż nad rzeką, a po 6 km dochodzi do RYTRA (182 km — 352 m), letniska, malowniczo położonego w dolinie Popradu oraz w sąsiednich dolin-

wycieczek kajakowych organiz. przez Dyрекcję Kolej. w Krakowie

Dolina Popradu wczesną wiosną
Z teki narciarza: Wycieczka na Parchowatkę 1005 m

egiestów — Zakład Zdrojowy

Muszyna — a) W niedzielę po sumie
b) Rynek

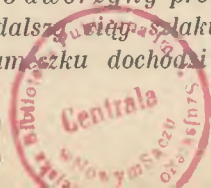
kach Roztoki. Naprzeciw Stacji na Górze Zamkowej, 110 m nad Popradem, wznoszą się malownicze szczątki warownego zameczku z XIII w., który do XVII w. spełniał rolę ważnego punktu granicznego. W Rytrze są gospody: Goldmanna i Schwedta, kilka sklepików, schronisko szkolne (20 miejsc), schronisko turystyczne w willi J. Pawlika oraz stacja tur.-narc. T. K. N. w pensj. Esplanada, 15 pensjonatów, jak np. „Nasza“, „Zofjówka“ i t. d. oraz szereg will i domków dla letników, dających razem pomieszczenie dla 2.000 osób. W Roztoce Ryterskiej znajduje się źródło siarczano-żelaziste, bliżej niezbadane.

Rytro jest dobrym punktem wyjściowym w pasmo Radziejowej (1.265 m) i Jaworzyny (1.116 m).

W pasmo RADZIEJOWEJ wiodą dwa szlaki:
a)znaczony czerwono przez Kordowiec (763 m), Niemcową (1.026 m), i W. Rogacz (1.182 m), 3½—4 godz.: b)znaczony żółto przez Wdziary (821 m), Prehybę (1.195 m), 4½—5 godz. Na Prehybę droga trwa 3½—4 godz., skąd zejść można do Szczawnicy (razem 7—8 godz.). Prócz tego z Rytra piękne są wycieczki: 1) doliną Wielkiej Rozłoki na polanę Konieczną (2—2½ godz.), 2) doliną Małej Rozłoki na Radziejową (3½—4 godz.). W zimie dla narciarzy najodpowiedniejszy jest szlakznaczony czerwono, t. zw. główny „szlak Karpacki“, prowadzący do Krościenka (8—9 godz.).

W pasmo Jaworzyny prowadzi szlakznaczony czerwono (dalszy ciąg szlaku głównego), którym koło ruin zameczku dochodzi się do Makowicy

79651

(2 godz.), a dalej przez Pisaną Halę (1.052 m, 3 godz.), Łabowską Halę (1.061 m) na Jaworzynę (10—12 godz.). Szlak ten odpowiedni jest również dla narciarzy. Z Rytra, idąc na Makowicę ($1\frac{1}{2}$ —2 godz.), zejść można do ZDROJÓW W GŁĘBOKIEM ($1\frac{1}{2}$ godz.).

GŁĘBOKIE, zdrojowisko (375 m), oddalone jest 4 km od Rytra, leży jednak po przeciwnym brzegu Popradu. Posiada źródła ujęte w 3 studnie. Dwa są siarczane, trzecie „św. Kingi“ jest szczawą alkaliczno-wapniowo-litową. Istnieje tu pawilon-pijalnia. Źródła są własnością hr. J. Potockiego, badane były trzykrotnie, znane są już od 1877 r. Urządzenia letniskowe b. skromne. Przedwojenny eksport wody prawie upadł, obecnie rozpoczyna się na nowo przy pomocy Pol. Tow. Balneologicznego. Woda siarczana nadaje się do kąpieli.

Letniskami są również obok leżące wsie: Obłazy Ryterskie, Młodów, Sucha Struga i Kokuszka.

Od Rytra oddalonym jest o 6 km przystanek PIWNICZNA-MIASTO (188 km — 399 m). Stare królewskie miasteczko, w ostatnich wiekach podupadłe, zmieniło się w 1932 r. w nowe zdrojowisko. Silne źródła szczaw żelazistych po drugiej stronie Popradu dostarczają wody do picia i kąpieli. Wybudowano już pawilon i łazienki. Zdrójowisko posiada frekwencję do 2 tys. osób, są tu liczne pensjonaty i wille rozrzucone po obu stronach Popradu oraz w dolinie Czerczy. Na miejscu poczta, telefon, kilka restauracyj (Widomskiego), szereg sklepów i t. d. Prócz uzdrowiskowych Piwniczna posiada wielkie walory turystyczne.

Jest punktem wyjściowym w grupę Radziejowej i Jaworzyny. Znajduje się tu schronisko tur. Tow. Narc. w Mościcach oraz schronisko szkolne z 20 miejscami.

W grupę *RADZIEJOWEJ* biegną z Piwnicznej dwa szlaki: a)znaczony żółto przez Niemcową (1.026 m) i Wielki Rogacz (1.182 m), 3—3½ godz., b)znaczony czerwono doliną Czerczy na przełęcz Obidzę (927 m), 2 godz., stąd za szlakiem znaczonego niebiesko na Wielki Rogacz (1 godz.) lub dalej za znakami czerwonymi przez Jaworki do Szczawnicy (2 godz.). Ciekawa jest wycieczka doliną Czerczy (znaki czerwone) na Eljaszówkę (1.024 m, 2½—3 godz.), posiadającą najlepsze w okolicy tereny narciarskie.

W grupę *JAWORZYN* wiodą również dwa szlaki: a) oznaczony żółto przez Rehmanówkę na Pisaną Halę (4—4½ godz.), stąd głównym szlakiem znacz. czerw. na Jaworzynę (jak z Rytra), b)znaczony niebiesko przez Łomnicę na Łabowską Halę (3—3½ godz.), stąd jak a).

Trzy km od miasteczka oddalona jest stacja *PIWNICZNA* (191 km — 377 m), ku której ciągną się po obu brzegach rzeki rozproszone wille i pensjonaty.

Stąd biegnie szosa na *SPISZ*, do *LUBOWLI* (22 km), położonej dziś po stronie czeskiej. Mając przepustkę graniczną można odbyć interesującą wycieczkę do wspaniałego zamku *Lubomirskich* w *Lubowli*, początkami sięgającego XII w.

Za stacją linja kolejowa wkracza na drugi brzeg *Popradu* i po 2 km dochodzi do przystanku

ŁOMNICA - ZDRÓJ (193 km — 382 m). Wieś, dziś zdrojowisko, leży w dolinie Łomnicy, domy ciągną się na przestrzeni 6 km. Źródła szczawu żelazistej leżą w środku wsi, ujęte zostały w 1910 r., obok nich powstał skromny zakład Dr. Ziarki (476 m). Prócz tego kilka jeszcze źródeł znajduje się w górnej części doliny. Obecnie Łomnica rozbudowuje się intensywnie. Obok szeregu will i pensjonatów istnieją 2 domy Zdrojowe w parku 4-morgowym, łazienki nowocześnie urządzone, pijalnia i t. d.

Łomnica jest punktem wyjściowym w grupę Jaworzyny, prócz wspomnianej drogi na Łabowską Halę lub Pisaną Halę (por. Piwniczna), ciekawe wycieczki są na Parchowatkę (1.005 m), gdzie znajdują się znakomite tereny narciarskie.

Stąd granica państwa biegnie Popradem linią łamaną, skutkiem czego pociąg na przestrzeni ok. 100 m biegnie po terytorjum czeskiem. Następnym przystankiem jest

WIERCHOMLA (196 km — 402 m). W bocznej dolince leżą duże wsie-letniska **Wierchomla Wielka** (502 m) i **Wierchomla Mała** (594 m), posiadające liczne i odpowiednie pomieszczenia dla letników. Na terenie obu gmin znajdują się liczne źródła szczaw żelazistych, wprawdzie częściowo zbadane, lecz dotąd należycie nie eksploatowane. Ciekawa jest w Wierchomli Małej stara cerkiew drewniana.

Wierchomla jest również punktem wyjściowym w grupę Jaworzyny, a w szczególności na bliskie

Krynica — a) Dom zdrojowy
b) Na promenadzie
Fot. W. Szvedo, Kraków

Krynica — a) Stadion
b) Fragment z rozgrywek międzyna

szczyty: Parchowatkę (1.005 m), Halę Juchówki (983 m), Lembarczek (899 m), Jaworzynkę (1.002 m) i Pustą Wielką (1.061 m). Wszystkie te szczyty posiadają doskonale tereny narciarskie.

Trzy km za przystankiem po lewej stronie widoczna jest z okien wagonu wieś Zubrzyk, posiadająca również warunki na lotnisko. Następną zaś stacją jest ŻEGIESTÓW (203 m — 412 m), leżący u wylotu dolinki, w której rozbudowała się wieś łemkowska. Ze względu na bliski Żegiestów-Zdrój (3 km) i tu znajdują się liczne pensjonaty i wille (jak Beskid, Żarlina, Szwarca i t. d. oraz szkolne schronisko — 10 miejsc). Ruch lotniskowy ciąży do głównego Zdroju, w tym też kierunku rozbudowują się wille, o ile na to pozwala wąska dolina Popradu.

ŻEGIESTÓW-ZDRÓJ (206 m — 418 m), z którego wiedzie droga do centrum zdrojowiska, położonego na wysokości 486 m wśród lasów szpilkowych. Podstawą intensywnego rozwoju zdrojowiska są dwa źródła: „Anny“ i „Andrzeja“, szczawy wapn.-magn.-żelaziste, z wielką ilością bezwodnika kwasu węglowego. Ruch koncentruje się wokół Domu Zdrojowego. Tu najwięcej jest wili, pensjonatów, jest tu deptak, zakłady lecznicze, apteka, sklepy i t. d. Najintensywniej rozbudowuje się Żegiestów wzdłuż szosy ku stacji, a obecnie zaś rozpoczyna się rozbudowę na t. zw. „Polskiej Łopacie“. Posiada on liczne urządzenia lecznicze, jak kąpiele gazowe, mineralne, borowinowe, zabiegi hydropatyczne, diatermiczne i t. d. prócz tego zakład fizjoterapeutyczny, łazienki oraz

przystań dla kajakowców nad Popradem. Frekwencja kuracjuszy dochodzi do 3.000 osób rocznie. Istnieje tu szereg pensjonatów i will, jak: „Dom Zdrojowy“, „Warszawianka“, „Stary Dom Zdrojowy“, „Karlołówka“, „Stanisławówka“, „Żegotka“, „Malutka“, „Zdrój“, „Alojzówka“, „Wodospad“, „Potok“ i in.

Żegiestów jest również punktem wyjściowym w grupę JAWORZYN. Szlak znaczony niebiesko biegnie przez Stawiska, Pustą Wielką (3 godz.), koło Jaworzynki na Czubałówkę i Jaworzynę (6 g.). Stąd biegnie również szlak znaczony czerwono do zamku w Lubowli po czeskiej stronie, przez Makowiska i Ośły Wierch (4 godz.).

Za przystankiem pociąg wjeżdża w tunel pod Łopatą Polską, najdłuższy w Beskidach Zachodnich (680 m). Na trzecim km widoczna jest Andrzejówka, wioska-letnisko, a po 6 km pociąg dochodzi do przystanku

MILIK (212 km — 440 m). Wieś-letnisko leży w bocznej dolinie dopływu Popradu. Znajduje się tu kilka źródeł szczaw żelazistych, częściowo tylko eksploatowanych. Obecnie zabudowania letniskowe dają pomieszczenie dla 300 osób. We wsi znajduje się cenna cerkiew drewniana z XVI w., opodal zaś wsi, las lipowy o pow. 17,8 ha, jedyny w swoim rodzaju rezerwat państwowego, pierwotnego lasu lipowego z domieszką modrzewia polskiego. Drzewa są 60—100 letnie, dochodzą do 25 m wysokości. Milik jako letnisko pozostaje w sferze wpływów Muszyny i od jej rozwoju zależy jego przyszłość.

Jadąc od Piwnicznej doliną Popradu łatwo można spostrzec, że wsie po polskiej stronie w większym lub mniejszym stopniu rozwijają się jako letniska. Po czeskiej natomiast stronie ruchu prawie żadnego niema, wsie są biedne, co jest wynikiem odcięcia komunikacyjnego.

Cztery km dalej leży węzłowa stacja MUSZYNA (216 km — 452 m). Odchodzi stąd linja, doliną Popradu do Czechosłowacji, oraz druga do Krynicy. Na stacji znajduje się urząd celny dla wyjeżdżających do Czechosłowacji. Na linii kolejowej biegnącej doliną Popradu znajduje się jeszcze jeden przystanek

LELUCHÓW (7 km — 477 m), który obsługuje ruch letniskowy dwóch wsi Leluchowa (526 m) i Dubna (632 m). Obie wsie Łemkowskie (posiadają ciekawe cerkwie) powoli przeobrażają się na letniska. Interesujące spacerzy i wycieczki skupia w sobie grupa Zimnego (909 m).

Następną stacją jest

ORLÓW NAD POPRADEM (13 km — 482 m), leżący już po stronie czeskiej.

* * *

Należy tu podkreślić, że Poprad stanowi jeden z najciekawszych szlaków górskich dla kajakowych wędrówek i pod tym względem przewyższa nawet Dunajec. Szlak ten jest już odpo-

wiednio urządzony dla turystyki kajakowej. We wszystkich ważniejszych uzdrowiskach i lotniskach istnieją przystanie oraz schroniska turystyczne. Spław w dół Popradem od Muszyny do Starego Sącza przebyć można bez trudu w ciągu jednego dnia. Śląd wjeżdża się na wody Dunajca, który pozwala kajakowcom odbyć piękną wędrowkę przez kotlinę Sądecką, przełom Rożnowski (tu prowizoryczna przystań), a dalej przez Pogórze do Bogumiłowic, skąd wracać można koleją. Całość stanowi jedną z najpiękniejszych tras kajakowych, górskich na obszarze Polski.

Z głównej stacji w Muszynie pociąg zawraca i po 2 km dochodzi do przystanku

MUSZYNA-MIASTO (218 km — 458 m). Muszyna, miasteczko niegdyś biskupie, posiada długą historję, o czym świadczą opodal na wzgórzu leżące ruiny zameczku granicznego z XII w. Dziś jest poważnem zdrojowiskiem. Niedawno należycie ujęte źródła szczawy wapniowo-żelazistej dały jej realne podstawy rozwoju. Nowo wybudowane łazienki wydają kąpiele mineralne, borowinowe i inne. Prócz tego Poprad dostarcza zdrowych kąpielei rzecznych. Istnieje tu szereg pensjonatów i will, jak: „Dom Zdrojowy“, „Zakład Dra Mściwojewskiego“, „Pensj. Dr. Sikorskiego“, „Marja“, „Jastrzębiec“, „Zosia“, „Władysława“, „Szwarcza“ i t. d. Z urządzeń uzdrowiskowych wymienić należy prócz łazienek pijalnię, deptak, plażę, przystań kajakową, stację turyst. narc. T. K. N. w willi „Jaworzyna“, schronisko szkolne na 10 miejsc.

Nowy Sącz — a) Zamek

b) Dworzec Kolejowy

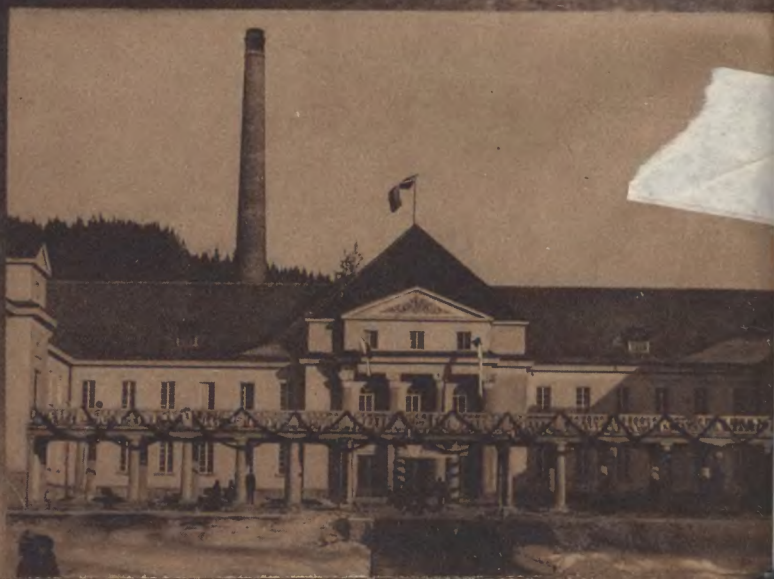
Pol. Gwiazda, N. Sącz

Krynica — na Deptaku

Krynica — a) Wczesnym rankiem
b) Łazienki

Muszyna jest również punktem wyjściowym dla wycieczek letnich i zimowych. W grupę JAWORZYNĘ wiodą dwa szlaki znaczone: a) przez Złockie wprost na Jaworzynę, 3—3½ godz. b) przez Szczawnik na Jaworzynkę, a dalej Czubałówkę na Jaworzynę, 5½—6 godz. Dostępna jest stąd grupa Zimnego, ciekawe zaś są spacery do Milika oraz na Wielką Polanę (796 m) i Magórę (928 m) ze Zbójecką grotą.

Obok Muszyny między południowymi ramionami Jaworzyny leżą trzy wsie-letniska: SZCZAWNİK (549 m), ZŁOCKIE (531 m) i JASTRZĘBIK (550 m), posiadające korzystne dosłoneczne położenie oraz liczne źródła szczaw żelazistych, dotąd prawie nie eksploatowane. Letniska te rozwijają się stosunkowo słabo, z powodu braku odpowiedniej komunikacji. Wszystkie posiadają doskonale tereny narciarskie, są dobrymi punktami wyjściowymi w pasmo Jaworzyny. W Jastrzębiku i Szczawniku godne widzenia są stare cerkwie. W Jastrzębiku jest również stacja narc. tur. T. K. N. w domu p. Tyliszczaka.

Trzy km od Muszyny oddalony jest przystanek POWROŹNIK (221 km — 485 m), wieś-letnisko z ciekawą cerkwią drewnianą z XVII w. Powroźnik rozwija się jako peryferja Zdrojowiska Krynicy, niestety, dotąd bezplanowo. Stąd wiedzie droga do wymienionego już Jastrzębika, oraz w drugą stronę doliną Muszynki do Tylicza. Na terenie wsi znajdują się również źródła szczaw żelazistych, dotąd nie eksploatowane. Następnym przystankiem jest

KRYNICA-WIEŚ (225 km — 522 m), dziś „przedmieście“ Zdroju Krynickiego, ostatnio bardzo intensywnie rozwijające się. Końcową zaś stacją na tej linii jest

KRYNICA (227 km — 538 m). Krynica jest dziś największym i najlepiej urządzonej zdrojowiskiem polskim, posiada wszelkie nowoczesne urządzenia. Sławę swą i stanowisko zawdzięcza Krynica swym silnym i obfitym źródłom szczaw żelazistych, które eksploatowane są już od 1858 r. Wód do picia dostarczają źródła: „Główny“, „Karola“, „Józefa“, „Słotwiński“, i „Zubera“, wód do kąpieli: j. w. oraz „Dobrodziej“, „Jana“, „Otwór“ I, „Otwór II“, „Odwiert III“ i t. d. Dwa gmachy łazienek dostarczają wszystkich rodzaju kąpieli, poza tem istnieje tu zakład fizjoterapeutyczny, Zakład dla kąpieli powietrzno-słonecznych, z urządzeniami do Oertlowskiego leczenia terenowego, Roentgen oraz Laboratorium kliniczno-dyagnostyczne. W sezonie pracuje tu szereg lekarzy-specjalistów. Inne urządzenia zdrojowiska są kompletne i pierwszorzędne: deptak, park, liczne restauracje, hotele, kawiarnie, Dom Zdrojowy, teatr, sala odprężająca, biblioteka i t. d. Pomieszczenia obliczone są na 50 tys. kuracjuszy, obecnie roczna frekwencja wynosi około 30 tys.

Ze względu na doskonałe tereny narciarskie oraz urządzenia sportowe (skocznia, tor saneczkowy, boisko hokejowe), Krynica jest wielkiem zimowiskiem polskim. Sprawami turystycznymi zajmuje się miejscowy Oddz. P. T. T. Beskid oraz Krynicki Klub Narciarski. Z głównych pensjonatów, hoteli i will

wymienić należy: „Dom Zdrojowy“, „Lwigród“, „Małopolanka“, „Adela“, „Akacja“, „Bogusława“, „Bristol“, „Carlton“, „Cis“, „Dom Katolicki“, „Dora“, „Góral“, „Patria“, „Polonja“, „Pogoń“, „Pod Cisem“, „Trzy Róże“, „Soplicowo“, „Szarotka“, „Wisła“ i wiele innych. Stacje turyst. narc. T. K. N. znajdują się w willach: „Kaleta“ i „Iwonka“, w Krynicy wsi zaś w willi p. Strowskiej, tu również jest schronisko szkolne (20 miejsc).

SPACERY w okolicy Krynicy są bardzo liczne, wymienić tu należy: na Parkową Górę $\frac{1}{2}$ godz., na Krzyżową Górę 1 godz., na Huzary 1 godz., do parku w Słotwinie (mały zwierzyniec) $\frac{1}{2}$ godz., do parku Puławskiego (rest. Roma) $\frac{3}{4}$ godz., do okopów Konfederatów Barskich 1 godz., na Kopciową 1 godz., i t. d. WYCIECZKI BLIŻSZE wiodą: a) do TYLICZA, 7 km. Jest to małe lemkowskie miasteczko, z ciekawem budownictwem ludowem, z cerkwią z XVII w. i kościołem z XVII w. Znajdują się tu dwa źródła szczawy żelazistej. b) do Muszynki 12 km, a dalej przez granicę do Czechosłowacji, do Bardjowa (30 km). Z Tylicza zwiedzić możemy wsie Mochnaczkę Niżną i Wyżną z szeregiem zabytkowych budowli a przez Krzyżówkę i Kopciową powrócić do Krynicy (22 km).

WYCIECZKI TURYSTYCZNE wiodą przede wszystkim na JAWORZYNĘ: a) szlakznaczony czerwono przez Krynicę Wieś, dolinę Czarnego Potoku, koło Djabelskiego Kamienia na Jaworzynę

(3 godz.), b) szlakznaczony zielono przez Przy-
słop, Runek (tu schron. turyst. niezagospodarowane)
na Jaworzynie $3\frac{1}{2}$ godz. Z Jaworzyny biegną szlaki
wyżej opisane do Muszyny, Żegiestowa, Łomnicy
i Piwnicznej, przejście których stanowi interesujące
wycieczki jednodniowe. Podobnie biegną szlaki nar-
ciarskie, przyczem najlepsze zjazdy są na Muszynę.

Ciekawą jest również wycieczka kołowa szosą
wzdłuż doliny Kamienicy z Krzyżówki do Na-
wojowej i Nowego Sącza (26 km). Po drodze
zwiedzić można ładne wsie-leśniska, z szeregiem oso-
bliwości: Roztoka Wielka (cerkiew), Łabowa
(cerkiew z XVIII w.), Maciejowa (j. w.), Na-
wojowa (pałac z XVI w., własność hr. A. Stąd-
nickiego w pięknym parku oraz zabytkowy kościół).
Prócz tego zasługują na zwiedzenie REZERWATY
LEŚNE: w Uhryniu (bór jodłowy), w Łabowcu
(pierwotny las bukowy), w Baranowcu (puszcza
jodłowo-bukowa). Pozatem dalsze wycieczki w stronę
Grybowa, Wysowej, Piwnicznej i Rytra (górami)
stanowią pierwszorzędnej wartości trasy turystyczne.

Z wycieczki na Jaworzynę
Na szlaku narciarskim

Z teki narciarza: Wycieczka na W. Polane (796 m)

W rytmie w górę...

Fot. Z. Kapusta, Kraków

Nad Popradem koło Piwnicznej

SPIS NAZW WAŻNIEJSZYCH

Andrzejówka 30
 Banica 20
 Baranowiec 36
 Barcice 24
 Bardjów 35
 Berest 20
 Beskid Grybowski 18 **19**
 21 22
 Beskid Sądecki 22
 Biadoliny 9
 Bieliczne 20
 Biesiadki 8
 Bieśnik 15
 Bieśnik Wzg. 19
 Bieżanów 4
 Bobowa 17
 Bobowa Miasto 17
 Bochnia 4—5 8
 Bogoniowice 16
 Bogumiłowice 9 32
 Brunary 20
 Bruśnik 17
 Brzanka 14 15
 Brzesko 8
 Brzezowa 15
 Bukowiec 7
 Bukowiec 17
 Cerekiew 8
 Chabówka 22
 Chełm 6
 Chełm 19
 Cieniawa 21

Ciężkowice 16
 Ciężkowice Wzg. 14 **16**—
 17
 Czarna 21
 Czchów 9 13 15 16 23
 Czersła 22
 Czertyżne 21
 Czubatówka 30 33
 Dąbrówka 23
 Dębno 9
 Domosławice 15
 Dubno 31
 Eljaszówka 27
 Falkowa 23
 Florynka 20
 Gdynia 10
 Głębokie 26
 Gnojnik 8
 Gorlice 19
 Góra św. Marcina 12
 Górskie 13 14
 Grodkowice 4
 Gromnik 14 15 16
 Gumniska 12
 Grybów 13 **19** 21 36
 Hala Juchówki 29
 Hańczowa 20
 Jakóbkowice 23
 Jankowa 18
 Jastrzębia 17
 Jastrzębik 33
 Jaworki 27

Jaworze 19 21
 Jaworzyna 23 **25—28** 30
 33 35 36
 Jaworzynka 29 30
 Jelenia Góra 18
 Jeżów 16
 Kamianna 20
 Kamionka Wł. 21 22
 Kamionna 7
 Kąclowa 20
 Klimkówka 19
 Kłaj 4
 Kogutówka 19
 Kokuszka 26
 Konieczna 25
 Kordowiec 25
 Kórzenna 18
 Kraków 3 10
 Kraków—Płaszów 3
 Krakusowice 6
 Krościenko 23 25
 Krynica 19 20 31 33
 34—35
 Krynica Wieś 34
 Krzyżanowice 8
 Krzyżówka 20 21 36
 Leluchów 31
 Lembarczek 29
 Lipnica Murowana 7
 Lipnica Wł. 18
 Lipniczka 18
 Lubowla 27 30
 Lusławice 15
 Lwów 10
 Labowa 36
 Labowiec 36
 Labowska Hala 26—28
 Lapanów 8
 Lapezyce 6

Lomnica 27 28 36
 Loniowa 9
 Lowczów 14
 Lowczówek—Pleśna 13
 Maciejowa 36
 Magóra 33
 Makowiska 30
 Margon 22
 Maszkienice 9
 Maślana Góra 18 19
 Melsztyn 9 10 13 **15**
 Mikuszowice 8
 Milik **30** 33
 Młodów 26
 Mochnaczką Niż. 35
 Mochnaczką Wyż. 35
 Moszczenica 24
 Mościce **10** 11
 Muszyna 30 **31** 32
 Muszyna Miasto **32—33**
 36
 Muszynka 35
 Nawojowa 36
 Niedźwiedza 9
 Niemcowa 25 27
 Niepołomice 4 6
 Niepołomska Puszcza 4
 Nowy Sącz 10 **22** 36
 Obidza 27
 Obłazy Rył. 26
 Okocim 8
 Orłów 31
 Ostra 23
 Ośły Wierch 30
 Paprotna Góra 7
 Parchowatka 28 29
 Pieniny 23
 Pierzchowice 6
 Piorunka 20

Pisana Hala 23 26—28
 30 33 35 36
 Piwniczna 27 31
 Piwniczna Miasto 26—
 27 36
 Pleśna 14
 Pławna 17
 Podegrodzie 24
 Podłęże 4
 Polany 20
 Polna 18
 Powroźnik 33
 Prehyba 25
 Prokocim 4
 Przysłop 36
 Piaszkowa 21
 Pusta Wl. 29 30
 Radłowska Puszcza 9
 Radłów 10
 Radziejowa 24 25 27
 Rakon 25 26
 Rehmanówka 27
 Rogacz 25 27
 Ropa 19
 Ropki 20
 Rosahutka 21
 Rostoka Ryt. 25
 Rostoka Wl. 36
 Rożnów 23
 Runek 36
 Ryglice 14
 Rysie 9
 Rytro 24—25 26 36
 Rzepiennik Bisk. 16
 Rzepiennik Strzyż. 16
 Rzezawa 8
 Sapalska 22
 Sądecka Kotl. 22 23 32
 Siedliska 14 18

Siekierczyna 17
 Siemiechów 15
 Skalka 12
 Skolnik 22
 Skrzyszów 12
 Słona 15
 Słotwina—Brzesko 8
 Słotwiny 20
 Sobolów 8
 Staniątki 4 6
 Stanisławice 4
 Stary Sącz 23—24 32
 Stawiska 30
 Stawisza 20
 Sterkowiec 9
 Stróże 14 18 19
 Strzelce Wl. 9
 Sucha Góra 15
 Sucha Struga 26
 Szczawnica 23 25 27 33
 Szczepanów 9
 Szczucin 10
 Szczurowa 9
 Tarnów 10 13 18
 Tęgorborze 23
 Tropie 23
 Trzciana 8
 Tuchów 14
 Tylicz 33 35
 Uhryń 36
 Ujście Solne 8
 Uście Ruskie 19
 Wał 13 14 15
 Węgrzce Wl. 4
 Wdziary 25
 Wieliczka 4
 Wielka Polana 33
 Wielka Wieś 13
 Wielogłowy 23

Wierchomla Mł. 28
 Wierchomla Wł. 28
 Wieruszyce 7
 Wilczyska 18
 Winna Góra 23
 Wiśnicz 6
 Wiśnicz Stary 7
 Wojnicz 10 12
 Wygodzka Puszcza 4
 Wysoki Groń 24
 Wysowa 19 20 36
 Wytrzycka 23

Zakliczyn 10 13 14 15
 Zborowice 17
 Zbylitowska Góra 12
 Zbyszyce 23
 Zgłobice 12
 Zimny 31 33
 Złota 9 16
 Zubrzyk 29
 Żegiestów 29
 Żegiestów Zdrój 29—30
 36
 Żeleźnikowa 23

25—

Inż. EDWARD MIGDAŁ
 NOWY SĄCZ
 W ORODZKIE ŻÓŁKIEWSKIEGO